

Części mowy

Anna Kozłowska

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

- 1 Klasyfikacja tradycyjna
- 2 Klasyfikacja Zygmunta Saloniego
- 3 Przykład analizy

Pojęcie części mowy. Kryteria klasyfikacji

CZEŚĆ MOWY – klasa leksemów o wspólnych cechach semantycznych / fleksyjnych / składniowych.

Kryteria klasyfikacji:

- semantyczne – znaczenie leksemu,
- fleksyjne – (nie)odmienność i ewentualny zestaw kategorii gramatycznych,
- składniowe – funkcje w zdaniu.

Pojęcie części mowy. Kryteria klasyfikacji

CZEŚĆ MOWY – klasa leksemów o wspólnych cechach semantycznych / fleksyjnych / składniowych.

Kryteria klasyfikacji:

- semantyczne – znaczenie leksemu,
- fleksyjne – (nie)odmienność i ewentualny zestaw kategorii gramatycznych,
- składniowe – funkcje w zdaniu.

Pojęcie części mowy. Kryteria klasyfikacji

CZEŚĆ MOWY – klasa leksemów o wspólnych cechach semantycznych / fleksyjnych / składniowych.

Kryteria klasyfikacji:

- semantyczne – znaczenie leksemu,
- fleksyjne – (nie)odmienność i ewentualny zestaw kategorii gramatycznych,
- składniowe – funkcje w zdaniu.

Pojęcie części mowy. Kryteria klasyfikacji

CZEŚĆ MOWY – klasa leksemów o wspólnych cechach semantycznych / fleksyjnych / składniowych.

Kryteria klasyfikacji:

- semantyczne – znaczenie leksemu,
- fleksyjne – (nie)odmienność i ewentualny zestaw kategorii gramatycznych,
- składniowe – funkcje w zdaniu.

Odmienne części mowy

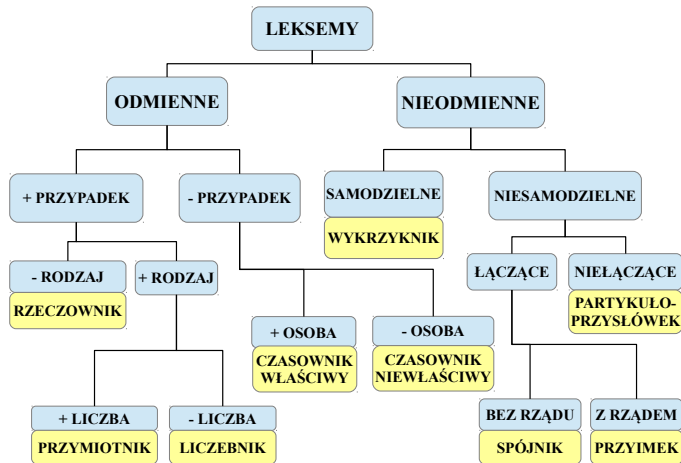
część mowy	semantyka	fleksja	składnia
RZECZOWNIK	nazwa osób, rzeczy itp.	fleks. przyp., l., klas. rodz.	podmiot, dopełnienie
PRZYMIOTNIK	nazwa cech obiektów	fleks. przyp., l., rodz.	określenie rzeczownika
LICZEBNIK	nazwa relacji liczbowych	klasa niejednorodna	klasa niejednorodna
CZASOWNIK	nazwa czynności, stanów, procesów	fleks. czas, tryb	orzeczenie
ZAIMEK	f. deiktyczna, substytucyjność	klasa niejednorodna	klasa niejednorodna

Nieodmienne części mowy

część mowy	semantyka	fleksja	składnia
PRZYSŁÓWEK	nazwa cech czynności lub stanów	nieodmienny	określenie czasownika lub przymiotnika
WYKRZYKNIK	klasa zróżnicowana	nieodmienny	samodzielny
SPÓJNIK	wyraża relacje logiczne	nieodmienny	f. łącząca
PRZYIMEK	wyraża relacje	nieodmienny	rządzi rzeczownikiem
PARTYKUŁA	wyraża modalność	nieodmienna	może stać przy każdej części mowy

Binarna klasyfikacja Zygmunta Saloniego

Problem zaimków

leksemy	klasyfikacja tradycyjna	klasyfikacja Salonięgo
KTOŚ, COŚ, ON...	zaimki rzeczowne	rzeczowniki
JAKIŚ, KTÓRY, TEN...	zaimki przymiotne	przymiotniki
KILKA, ILE, WIELE...	zaimki liczebne	liczebniki
TU, GDZIE, KIEDYŚ...	zaimki przysłówne	partykuło-przysłówki

Nowe części mowy w klasyfikacji Saloniego

1. Czasowniki właściwe.

PRZYKŁADY: BYĆ, JEŚĆ, CZYTAĆ, WYKONYWAĆ.

2. Czasowniki niewłaściwe.

PRZYKŁADY: TRZEBA, MOŻNA, DNIEJE, ŚWITA, WIDAĆ, CZUĆ, PORA, SZKODA.

Nowe części mowy w klasyfikacji Saloniego cd.

3. Partykuło-przysłówki.

leksemy	klasyfikacja tradycyjna	klasyfikacja Saloniego
TU, GDZIE, KIEDYŚ...	zaimki przysłówne	partykuło-przysłówki
MOŻE, CHYBA, TYLKO...	partykuły	partykuło-przysłówki
WCZORAJ, TERAZ, NIEMAL...	przysłówki	partykuło-przysłówki
MIŁO, DOBRZE, OSTATNIO, DUŻO...	przysłówki	przymiotniki (w formie przysłówkowej)

Części mowy inaczej rozumiane w klasyfikacji Saloniego

1. Rzeczowniki.

leksemy	klasyfikacja tradycyjna	klasyfikacja Saloniego
KOŃ, CZŁOWIEK, BIEG, ZIELEŃ. . .	rzeczowniki	rzeczowniki
KTOŚ, COŚ, ON. . .	zaimki rzeczowne	rzeczowniki

Części mowy inaczej rozumiane w klasyfikacji Saloniego cd.

2. Przymiotniki.

leksemy	klasyfikacja tra- dycyjna	klasyfikacja Salo- niego
WYSOKI, JASNY, MŁODY...	przymiotniki	przymiotniki
JAKIŚ, KTÓRY, TEN...	zaimki przymiotne	przymiotniki
PIERWSZY, DWO- JAKI, DWUKROT- NY...	liczebniki (porząd- kowe, wielorakie, wielokrotne)	przymiotniki
JAŚNIEJĄCY, WY- MAGANY, ZAJMU- JĄCY...	czasowniki (w for- mie imiesłowa)	przymiotniki

Części mowy inaczej rozumiane w klasyfikacji Saloniego cd.

3. Liczebniki.

leksemy	klasyfikacja tradycyjna	klasyfikacja Saloniego
DWA, PIĘĆ, OSIEM. . .	liczebniki (główne)	liczebniki
PÓŁTORA, PÓŁ, ĆWIERĆ	liczebniki (ułamkowe)	liczebniki
DWOJE, PIĘCIORO, OŚMIORO. . .	liczebniki (zbiorowe)	liczebniki
KILKA, ILE, WIELE. . .	zaimki liczebne	liczebniki
PIERWSZY, DWOJAKI, DWUKROTNY. . .	liczebniki (porządkowe, wielorakie, wielokrotne)	przymiotniki

Teraz, po przeprowadzeniu wielu interesujących doświadczeń, trzeba się będzie zająć interpretacją ich wyników, które ogromnie nas zaskoczyły.

forma gramatyczna	leksem wg tradycji	część mowy wg tradycji	leksem wg Saloniego	część mowy wg Saloniego
teraz	TERAZ	zaimek przysłowny	TERAZ	partykuło-przysłówek
przeprowadzeniu	PRZEPROWADZENIE	rzeczownik	PRZEPROWADZENIE	rzeczownik
wielu	WIELE	zaimek liczebnny	WIELE	liczebnik
interesujących	INTERESOWAĆ	czasownik	INTERESUJĄCY	przymiotnik

Teraz, po przeprowadzeniu wielu interesujących doświadczeń, trzeba się będzie zająć interpretacją ich wyników, które ogromnie nas zaskoczyły.

forma gramatyczna	leksem wg tradycji	część mowy wg tradycji	leksem wg Saloniego	część mowy wg Saloniego
trzeba będzie	TRZEBA	czasownik	TRZEBA	czasownik niewłaściwy
zająć się	ZAJĄĆ SIĘ	czasownik	ZAJĄĆ SIĘ	czasownik właściwy
które	KTÓRY	zaimek przymiotny	KTÓRY	przymiotnik
ogromnie	OGROMNIE	przysłówek	OGROMNY	przymiotnik

Dziękuję za uwagę :)

Temat następnego wykładu:
BUDOWA I TYPY FORM WYRAZOWYCH.
Zapraszam!